

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta (HE 28/2025 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Tanja Innanen, oikeusministeriö
- poliisitarkastaja Joni Länsivuori, sisäministeriö
- oikeusneuvos Mika Huovila, korkein oikeus
- käräjätuomari Anu Juho, Helsingin käräjäoikeus
- valtiosyyttäjä Sampsa Hakala, Syyttäjälaitos
- rikostarkastaja Teemu Aittamaa, keskusrikospoliisi
- asianajaja Pinja Hoffrichter, Suomen Asianajajat
- professori Sakari Melander

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on täydentää ja muuttaa eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä annetun puitepäätöksen täytäntöönpanoa. Puitepäätöksen kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät lainmuutokset ovat tulleet Suomessa voimaan vuonna 2004. Komissio on kuitenkin antanut Suomelle keväällä 2024 perustellun lausunnon, jonka mukaan Suomen lainsäädäntö ei ole kaikilta osin puitepäätöksen mukainen. Esityksessä ehdotetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jä-

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

senvaltioiden välillä annettuun lakiin muutoksia, joita pidetään tarpeellisina komission perustellun lausunnon johdosta.

Siltä osin kuin on tarpeellista, vastaavia muutoksia ehdotetaan myös rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annettuun lakiin.

Lisäksi korjattaisiin eräitä edellä mainittuihin lakeihin jääneitä virheitä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan loppukeväästä 2025.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä on kyse rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) muuttamisesta.

Esityksen tarkoituksena on täydentää ja muuttaa eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä annetun puitepäätöksen (2002/584/YOS) täytäntöönpanoa. Puitepäätöksen kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät lainmuutokset ovat tulleet Suomessa voimaan vuonna 2004. Komissio on kuitenkin antanut Suomelle keväällä 2024 perustellun lausunnon, jonka mukaan Suomen lainsäädäntö ei ole kaikilta osin puitepäätöksen mukainen. Esityksessä ehdotetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin muutoksia, joita pidetään tarpeellisina komission perustellun lausunnon johdosta.

Esityksessä ehdotetaan muun ohella muutoksia EU-luovuttamislain Suomen kansalaisen luovuttamista, kieltäytymisperusteita, täytäntöönpanon lykkäämistä ja väliaikaista luovuttamista, määräaikoja, väliaikaista siirtämistä ja kauttakulkua koskeviin säännöksiin.

Siltä osin kuin tarpeellista, vastaavia muutoksia ehdotetaan myös rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annettuun lakiin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan korjattavaksi eräitä mainittuihin lakeihin jääneitä virheitä.

Esityksessä tarkoitettujen lakien on tarkoitettu tulemaan voimaan varsin kiireisellä aikataululla loppukeväästä 2025 johtuen komission Suomea vastaan käynnistämästä rikkomusmenettelystä.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosehdotuksin.

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

Suomen kansalaisen, Suomessa vakinaisesti asuvan ja oleskelevan luovuttaminen

Siltä osin kuin kyse on luovuttamisesta vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten, esityksessä ehdotetaan, että luovuttaminen Suomesta muutetaan harkinnanvaraiseksi myös Suomen kansalaisten osalta (uusi 6 §:n 1 momentin 6 kohta ja 2 momentti). Jatkossa Suomen kansalaisen pyyntö saada suorittaa vapausrangaistus Suomessa ei estä Suomen kansalaisen luovuttamista toiseen jäsenvaltioon. Ehdotuksen mukaan luovuttamisen edellytykset ovat tältä osin samat sekä Suomen kansalaisten että Suomessa vakinaisesti asuneiden ja oleskelleiden osalta. Muilta kuin Suomen kansalaisilta edellytetään kuitenkin pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua laillisesti Suomessa. Luovuttamisesta kieltäytymisen edellytyksiä harkittaessa keskeistä on, että sen voidaan katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka olevan muusta erityisestä syystä perusteltua. Esityksen mukaan selvänä voidaan pitää, että Suomen kansalaisten osalta edellytysten täytyminen on tavanomaista (HE, s. 31).

Siltä osin kuin kyse on luovuttamisesta syytetoimenpiteitä varten, esityksessä ehdotetaan, että luovutettavan Suomeen palauttamista koskevan ehdon asettaminen muutetaan harkinnanvaraiseksi myös Suomen kansalaisten osalta (8 §). Jatkossa Suomen kansalaisen pyyntö saada suorittaa vapausrangaistus Suomessa ei tarkoita säännönmukaisesti palauttamista koskevan ehdon asettamista. Esityksen mukaan myös palauttamista koskevan ehdon asettamisen osalta edellytykset ovat samat sekä Suomen kansalaisten että Suomessa vakinaisesti asuneiden ja oleskelleiden osalta. Muilta kuin Suomen kansalaisilta edellytetään kuitenkin tässäkin tilanteessa pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua laillisesti Suomessa. Myös ehdon asettamisen edellytyksiä harkittaessa keskeistä on arvioida yhteiskuntaan uudelleen sopeutumisen mahdollisuuksia. Esityksen mukaan myös tältä osin selvänä voidaan pitää, että Suomen kansalaisten osalta edellytysten täytyminen on tavanomaista (HE, s. 31).

Edellä tarkoitettu sääntely merkitsee muutoksia myös Suomessa vakinaisesti asuvia koskevaan sääntelyyn, mutta tämän henkilöryhmän osalta myös voimassa oleva sääntely on harkinnanvaraista, ja ehdotuksissa on pääosin kyse voimassa olevan käytännön saattamisesta lain tasolle. Ehdotettu sääntely tarkoittaa Suomessa oleskelevien osalta, että tämä henkilöryhmä rinnastetaan Suomessa vakinaisesti asuviin. Molempien henkilöryhmien osalta on kuitenkin pääsääntöisesti edellytyksenä vähintään viiden vuoden asuminen laillisesti Suomessa. Voimassa oleva sääntely ei sovellu Suomessa oleskeleviin.

Vastaavaa sääntelyä ehdotetaan myös Pohjoismaihin tapahtuvan luovuttamisen osalta (2. lakiehdotus).

Lakivaliokunta pitää esityksessä ehdotettuja edellä selostettuja ratkaisuja Suomen kansalaisen, vakinaisesti asuvan ja oleskelevan luovuttamisen osalta hyväksyttävänä. Valiokunta on esitystä arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa edellä mainittuihin pääsääntöiseen vähintään viiden vuoden asumista ja oleskelua ja oleskelun laillisuutta koskeviin edellytyksiin, ottaen huomioon, että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että asumisen tai oleskelun pituudesta ei tulisi säätää laissa vaan asia tulisi jättää tuomioistuimen vapaaseen harkintaan. Myös oleskelun laillisuutta koskevan vaatimuksen sisällyttämisen perusteltavuudesta on kuulemisessa

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

esitetty erisuuntaisia näkemyksiä liittyen muun muassa laillisuuden käsitteen sisällön määrittelyyn.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen perusteluissa on selostettu varsin kattavasti ja seikkaperäisesti unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Esityksessä on tuotu esiin (HE, s. 13 ja 14), että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön voidaan katsoa sallivan, että jäsenvaltio asettaa asumista tai oleskelun kestoa koskevan edellytyksen kansalliseen lainsäädäntöön. Perustelujen mukaan tuomioistuin on muun ohella todennut, että viiden vuoden pituista yhtäjaksoista oleskelua koskevan edellytyksen voidaan katsoa olevan omiaan takaamaan, että etsitty henkilö on riittävän integroitunut täytäntöönpanojäsenvaltioon (C-42/11, Lopes Da Silva Jorge, tuomion kohta 42 sekä C-123/08, Wolzenburg, tuomion 68 kohta).

Edellä todetusta huolimatta lakivaliokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että esitykseen on sisällytetty asumisen tai oleskelun pituutta koskevan jouston salliva säännös (1. lakiehdotus 6 § 2 mom. ja 2. lakiehdotus 5 § 2 mom.). Riippumatta unionin tuomioistuimen ehdottomamman sääntelyn sallivasta oikeuskäytännöstä, valiokunta pitää jouston mahdollistavaa säännöstä tärkeänä, sillä se sallii tarvittavan jouston yksittäisissä tapauksissa, joissa esimerkiksi perhe-elämän suoja tai lapsen etu saattaisi edellyttää poikkeamista viiden vuoden asumista tai oleskelua koskevasta edellytyksestä. Mainittua säännöstä voidaan pitää riittävänä yksittäisissä tapauksissa mahdollisesti kohutuuttomuuteen johtavien tapausten huomioimiseen.

Ehdotetussa sääntelyssä Suomessa vakinaisesti asuvat ja oleskelevat rinnastetaan Suomen kansalaisiin, joiden asema luovuttamismenettelyssä on säädetty perustuslaissa. Lakivaliokunta pitää perusteltuna, että esityksessä tarkoitettu tavoitin asumisen ja oleskelun pituudesta säädetään laintasoisesti eikä tällainen rinnastamista koskeva sääntely jää vapaasti tuomioistuimen harkintaan tai vain perusteluissa selvennettäväksi. Nyt ehdotetun sääntelyn osalta on myös merkityksellistä, että kyse on luovuttamisesta toiseen EU:n jäsenvaltioon tai toiseen pohjoismaahan, eikä kolmansiin maihin. Edellä selostetun valossa valiokunta katsoo, että esityksessä omaksuttu lainsäädännöllinen ratkaisu pääsääntöisestä viiden vuoden asumisen tai oleskelun edellytyksestä luovuttamisesta kieltäytymistä koskevan harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen tai palautusehtoa koskevan säännöksen osalta on asianmukainen.

Edellä todetuista tavoitista säännöksissä edellytetään oleskelun olevan laillista. Myös tämän kysymyksen osalta hallituksen esityksessä on selostettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä varsin seikkaperäisesti. Vaikka unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei ole laillisuuden edellyttämisen osalta täysin yksiselitteistä, on kuitenkin perustelua hallituksen esityksessä esitetyn tavoitin tulkita sitä niin, että jäsenvaltio voi kansallisessa lainsäädännössään edellyttää asumisen tai oleskelun laillisuutta (s. 13 ja 14). Esityksessä (HE, s. 13 ja 14) tuodaan esiin, että unionin tuomioistuimen voidaan katsoa tuomiossa C-42/11, Lopez da Silva, 34 kohta, hyväksyvän, että jäsenvaltiot voivat asettaa säännöksen soveltamisen edellytykseksi sen, että etsitty henkilö on oleskellut laillisesti täytäntöönpanojäsenvaltion alueella (vastaavasti tuomiossa C-123/08, Wolzenburg, 74 kohta sekä tuomiolauselman 1 ja 3 kappaleet sekä tuomiossa C-700/21, O.G., 52 kohta). On luonnollisesti mahdollista, että unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö voi muuttua, jolloin kansallista lainsäädäntöä tulee tarkistaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tuomioistuimen linjaukset tässä asiassa ovat kuitenkin pysyneet muuttumattomina jo varsin pitkään.

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

Nyt käsiteltävässä sääntelyssä on kyse Suomessa vakinaisesti asuvien ja oleskelevien rinnastamisesta Suomen kansalaisiin. Suomen kansalaisen asema luovuttamisessa on määritelty perustuslaissa. Tältä osin voidaan valiokunnan mielestä pitää perusteltuna, että henkilön hyväksi luetaan nimenomaan laillinen oleskelu Suomessa.

Edellä selostetun sekä saamansa selvityksen valossa lakivaliokunta pitää esityksessä omaksuttua ratkaisua myös oleskelun laillisuutta koskevasta edellytyksestä hyväksyttävänä.

Esityksessä tuodaan esiin (HE, s. 42), että oleskelun laillisuuden osalta merkityksellistä on direktiivien 2004/38/EY ja 2003/109/EY mukainen kansallinen sääntely. Tämä tarkoittaa, että merkityksellistä asiassa on kansallinen sääntely, joka perustuu EU-oikeudelliseen sääntelyyn, eikä puhtaasti kansalliseen harkintaan. Kuten hallituksen esityksessä todetaan (HE, s. 14), oleskelulupia koskevat kansalliset säännökset sisältyvät ulkomaalaislakiin (301/2004).

Esitys sisältää ehdotuksen EU-luovuttamislain 21 §:n 4 momentin muuttamisesta siten, että siinä selvennetään, että poliisilla on oikeus saamansa selvityksen tueksi tarkistaa luovutettavaksi pyydetyn maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot ulkomaalaisasioiden asiankäsitteilyjärjestelmästä. Jo voimassa olevan 21 §:n 4 momentin sääntelyn mukaisesti keskusrikospoliisi merkitsee luovuttamisasian valmistelussa saadun selvityksen pöytäkirjaan, joka toimitetaan toimivaltaiselle syyttäjälle. Syyttäjä toimittaa tiedot tuomioistuimelle EU-luovuttamislain 24 §:n mukaisessa pyynnössä. Tämä tarkoittaa, että kyseiset tiedot olisivat viranomaisten saatavilla. Koska tiedot ovat teknisesti helposti poliisin saatavilla ja niiden sisältö toimitetaan toimivaltaisille viranomaisille jo voimassa olevien menettelyjen mukaisesti, tietojen selvittämisen ei voida katsoa aiheuttavan viivettä luovuttamismenettelyyn, eikä tietojen hankkiminen siten ole ristiriidassa tavoitteena olevien luovuttamismenettelyn sujuvoittamisen ja nopeuttamisen kanssa.

Valiokunta kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että hallituksen esityksessä (HE, s. 41) on nimenomaan selvennetty oleskelun laillisuuden arvioinnin osalta, että arvioidessaan oleskelun laillisuutta tuomioistuimen tulisi huomioida, että tuomion C-123/08, Wolzenburg, tuomiolauselman mukaan unionin tuomioistuin on katsonut, että kun kyse on unionin kansalaisesta, täytäntöönpanosta vastaava jäsenvaltio ei voi oleskelun kestoja tässä valtiossa koskevan edellytyksen lisäksi asettaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen soveltamisen edellytykseksi muita hallinnollisia vaatimuksia, kuten vaatimusta pysyvistä oleskeluluvasta. Saadun selvityksen mukaan tuomion voidaan katsoa tarkoittavan, että luovuttamisesta päättävän tuomioistuimen ei tule, eikä sen tarvitse laillisuutta koskevassa arvioinnissaan sitoutua yksinomaaisesti oleskelua koskeviin hallinnollisiin päätöksiin, vaan arvioissa voidaan käyttää vapaampaa harkintaa. Tämä ei kuitenkaan poissulje sitä, että oleskelun laillisuutta koskevilla hallinnollisilla päätöksillä on merkitystä asiassa ja tämän johdosta on perusteltua, että toimivaltaiset viranomaiset saavat niistä tiedon.

Inhimillisiä syitä koskeva kieltäytymisperuste

Esityksessä ehdotetaan myös EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momentin inhimillisiä syitä koskevan ehdottoman kieltäytymisperusteen muuttamista siten, että se jatkossa soveltuu vakavasti sairaana olevan henkilön luovuttamiseen. Ehdotuksen mukaan luovuttamisesta tulee kieltäytyä, jos vakavasti sairaana olevan henkilön osalta on olemassa painavia ja todellisia perusteita sille, että luo-

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

vuttaminen saattaa tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen odotettu elinaikansa lyhenee merkittävästi tai että hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti. Lisäksi edellytyksenä on, että tarkoitettua vaaraa ei voida estää kohtuullisessa ajassa, eikä sitä voida poistaa siirtämällä täytäntöönpanoa. Vastaavaa sääntelyä ehdotetaan pohjoismaiseen luottamislakiin (2. lakiehdotus).

Ehdotettu muutos liittyy komission perusteltuun lausuntoon, jossa komissio on katsonut, että Suomi ei ole saattanut puitepääöstä asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään. Ehdotetun muotoilun taustalla olevia kysymyksiä selostetaan seikkaperäisesti hallituksen esityksessä (HE, s. 6–8).

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen valossa lakivaliokunta pitää ehdotettua inhimillisiä syitä koskevaa kieltäytymisperustetta koskevaa lainsäädäntöratkaisua perusteltuna. Valiokunta kiinnittää huomiota hallituksen esityksessä (HE, s. 8) todettuun, jonka mukaan siltä osin kuin olisi kyse muusta kuin henkilön terveydentilaan liittyvästä 23 artiklan 4 kohdassa tarkoitettusta epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta, Suomessa mahdollinen luovuttamisesta kieltäytyminen voi jatkossa perustua EU-luovuttamislain 5 §:n 1 momentin 6 alakohtaan, joka muun ohella kattaa myös ihmisarvoa loukkaavan kohtelun sekä ihmisoikeuksien loukkauksen kohteeksi joutumisen.

Muita huomiota

Hallituksen esityksestä ilmi käyvin tavoin (HE, s. 3) EU-luovuttamislain käytännön soveltamisessa on havaittu useita puutteita, joista muutamia ehdotetaan korjattavaksi nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetuilla muutoksilla. Komission aloittaman rikkomusmenettelyn aiheuttaman kiireellisen aikataulun vuoksi esitykseen ei ole kuitenkaan pystytty sisällyttämään kaikkia tarpeellisia muutosehdotuksia. Esityksen mukaan tarkoituksena on jatkaa EU-luovuttamislain uudistamista antamalla erillinen hallituksen esitys, joka sisältäisi muita tarpeellisia ja osin myös välttämättömiä muutosehdotuksia.

Lakivaliokunta pitää edellä todettua EU-luovuttamislain jatkotarkastelua perusteltuna. Jatkotarkastelussa on syytä arvioida myös esimerkiksi Suomen ja Yhdistyneiden kuningaskuntien väliseen luovuttamismenettelyyn liittyvän lainsäädännön (470/2021) tarkistamistarpeita. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin myös EU-luovuttamislain määräaika sääntelyn monimutkaisuus (32 ja 35 §), joka tosin osin johtuu EU-luovuttamislain ja puitepääöksen säännösten vaikeasta yhteensovittavuudesta. Myös näihin seikkoihin on perusteltua kiinnittää huomiota jatkotarkastelussa.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta

6 §. Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet. Pykälä sisältää säännökset harkinnanvaraisista kieltäytymisperusteista. Valiokunta katsoo, että 6 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen muo-

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

toilu on kielellisesti epäonnistunut. Virkkeen loppuosan tarkoituksena on ilmaista, että luovuttamisesta voidaan kieltäytyä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen edellytysten täytyessä myös muusta erityisestä syystä (HE, s. 16). Lakivaliokunta ehdottaa 2 momentin muuttamista siten, että ensimmäisen virkkeen loppu muutetaan muotoon "olevan muusta erityisestä syystä perusteltua".

2. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta

5 §. Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet. Pykälä sisältää säännökset harkinnanvaraisista kieltäytymisperusteista. Lakivaliokunta ehdottaa 2 momentin kieliasun teknistä tarkistamista vastaavalla tavalla kuin 1. lakiehdotuksen 6 §:n osalta. Lakivaliokunta ehdottaa 2 momentin muuttamista siten, että ensimmäisen virkkeen loppu muutetaan muotoon "olevan muusta erityisestä syystä perusteltua".

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 28/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 5 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta ja 41 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 41 §:n 3 momentti laissa 658/2015,

muutetaan 5 §:n 2 momentti, 6 §:n 4 ja 6 kohta, 8 §, 21 §:n 4 momentti, 22, 26, 32 ja 35 §, 49 §:n 2 momentti, 51 §:n 3 momentti, 53 §:n 2 momentti, 61 §:n 2 momentin 2 kohta sekä 63 ja 69 §, sellaisina kuin niistä ovat 21 §:n 4 momentti laissa 779/2013, 35 § laissa 1237/2019 ja 49 §:n 2 momentti laissa 1174/2011, sekä

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 621/2012, uusi 3 momentti ja 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

2 §

Luovuttaminen kaksoisrangaistavuuden täytyessä

Veron, maksun, tullin tai valuuttatoimien osalta luovuttamiseen suostutaan, vaikka Suomen laissa ei aseteta samantyyppisiä veroja tai maksuja tai siihen ei sisälly samantyyppistä veroja, maksuja, tulleja tai valuuttatoimia koskevaa sääntelyä kuin pyynnön esittäneen jäsenvaltion laissa.

5 §

Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä myös, jos vakavasti sairaana olevan henkilön osalta on olemassa painavia ja todellisia perusteita sille, että luovuttaminen saattaa tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen odotettu elinaikansa lyhenee merkittävästi tai hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti, ja käytettävissä olevien tietojen perusteella tätä vaaraa ei voida estää kohtuullisessa ajassa, eikä sitä voida poistaa siirtämällä täytäntöönpanoa 47 §:n nojalla. Jos tarkoitettu vaara voidaan sitä vastoin estää kohtuullisessa ajassa, uudesta luovuttamispäivästä on sovittava pyynnön esittäneen oikeusviranomaisen kanssa.

6 §

Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos:

4) pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa;

6) pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen taikka on asunut vakinaisesti tai oleskellut Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa;

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kieltäytymisen edellytyksenä on lisäksi, että sen voidaan katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka **olevan** muusta erityisestä syystä **perusteltua**. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun luonne ja edellytykset sekä perhe-, kieli-, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita hänellä on Suomeen. Jos edellä mainittujen siteiden voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, vaikka va-

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

kinainen asuminen tai oleskelu Suomessa on kestänyt alle viisi vuotta. Vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

8 §

Luovutettavan palauttamista koskeva ehto

Päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen taikka Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta vakinaisesti asunut tai oleskellut syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa.

Ehdon asettamisen edellytyksenä on lisäksi, että 6 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja 2 momentissa säädetty luovuttamisesta kieltäytymisen edellytykset täyttyvät.

21 §

Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. Poliisilla on oikeus saamansa selvityksen tueksi tarkistaa luovutettavaksi pyydetyn maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä. Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

22 §

Määräaikojen noudattaminen

Saatuun 17 §:n mukaisesti säilöön ottamista koskevat asiakirjat syyttäjän on huolehdittava, että luovuttamisasiaa käsitellään kiireellisesti siten, että tuomioistuimien voi noudattaa tässä laissa säädettyjä määräaikoja.

26 §

Määräaikojen noudattaminen käräjäoikeudessa

Käräjäoikeuden on huolehdittava, että luovuttamisasiaa käsitellään kiireellisesti siten, että tuomioistuimien voi noudattaa tässä laissa säädettyjä määräaikoja.

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

32 §

Määräajat

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, käräjäoikeuden on tehtävä luovuttamista koskeva päätös kolmen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta. Käräjäoikeuden on kuitenkin aina tehtävä luovuttamista koskeva päätös 26 päivän kuluessa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa.

Jos erityistapauksissa luovuttamista koskevaa päätöstä ei voida tehdä 1 momentissa tai 41 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa, pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle on tehtävä 35 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus. Ilmoituksen tekemisen jälkeen tämän pykälän 1 momentissa ja 41 §:n 2 momentissa tarkoitettut määräajat jatkuvat 30 päivällä siten, että asia on lainvoimaisesti ratkaistava 90 päivän kuluessa siitä, kun luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa.

35 §

Viivästykset

Jos luovuttamisasiaa ei ole erityistapauksissa lainvoimaisesti ratkaistu 60 päivän kuluessa luovutettavaksi pyydetyn kiinniottamisesta, syyttäjän on välittömästi ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, eikä asiaa ole erityistapauksissa lainvoimaisesti ratkaistu kymmenen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta, syyttäjän on vastaavasti tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Jos luovuttamisasiaa ei poikkeuksellisten olosuhteiden johdosta ole lainvoimaisesti ratkaistu 30 päivän kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen määräaikojen päättymisestä, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä Eurojustille.

49 §

Täytäntöönpanon lykkäminen ja väliaikainen luovuttaminen

Luovuttamisesta päättävä tuomioistuin voi luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisen sijasta väliaikaisesti luovuttaa luovutettavan henkilön pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle kyseisen tuomioistuimen ja luovuttamispyynnön esittäneen toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen välillä tehtävässä sopimuksessa määriteltävin ehdoin. Sopimus ehdoista on tehtävä kirjallisesti ja siinä on oltava maininta, että eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti sopimuksen ehdot sitovat kaikkia pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisia. Sopimuksessa määritellyt ehdot on kirjattava tuomioistuimen väliaikaista luovuttamista koskevaan päätökseen.

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

51 §

Luvan antaminen

Päätös tulee tehdä 26 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta syyttäjälle.

53 §

Edellytykset pyynnön esittämiselle

Kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu tuomio, joka on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa, ja tuomittu seuraamus on vähintään neljän kuukauden vankeusrangaus.

61 §

Kielto luovuttaa edelleen

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa ei sovelleta jäsenvaltiosta Suomeen luovutetun henkilön edelleen luovuttamiseen toiseen jäsenvaltioon, jos:

2) häneen ei sovelleta 58 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa mainitun pykälän 2 momentin 1 tai 5 kohdan nojalla;

63 §

Kuuleminen tai väliaikainen siirtäminen ennen luovuttamista koskevaa päätöstä

Jos kiinniottamista ja luovuttamista koskeva toisen jäsenvaltion pyyntö on tehty syytetoimenpiteitä varten, luovuttamisesta päättävän toimivaltaisen tuomioistuimen on pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä ennen luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä suostuttava noudattaen soveltuvien osin rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annettua lakia (430/2017) siihen, että:

- 1) luovutettavaksi pyydettyä kuullaan; tai
- 2) luovutettavaksi pyydetty siirretään väliaikaisesti pyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon.

Luovutettavaksi pyydetyn kuulemisen toimittaa toimivaltainen oikeusviranomainen. Kuulemisen edellytykset on määritettävä luovuttamista pyytäneen oikeusviranomaisen ja 1 momentissa tarkoitettujen toimivaltaisten tuomioistuimen keskinäisellä sopimuksella.

Pyynnön esittäneen jäsenvaltion oikeusviranomaisen ja 1 momentissa tarkoitettujen toimivaltaisten tuomioistuimen on sovittava väliaikaisen siirtämisen edellytyksistä ja kestosta. Luovutetta-

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

vaksi pyydetyn on voitava palata Suomeen ollakseen läsnä häntä koskevissa luovuttamismenettelyä koskevissa istunnoissa.

Suomen toimivaltainen viranomainen voi vastaavasti pyytää toiselta jäsenvaltiolta Suomeen luovutettavaksi pyydetyn kuulemista tai hänen siirtämistään väliaikaisesti Suomeen.

69 §

Luvan antaminen kauttakuljetukseen

Oikeusministeriö antaa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 33 §:n mukaisesti luvan siihen, että jäsenvaltiosta tai Euroopan unioniin kuulumattomasta valtiosta toiseen jäsenvaltioon luovutettavaksi pyydetty voidaan kuljettaa Suomen kautta, jos oikeusministeriölle on ilmoitettu:

- 1) hänen henkilöllisyytensä ja kansalaisuutensa;
- 2) luovuttamista koskevan pyynnön olemassaolo;
- 3) rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu; sekä
- 4) kuvaus olosuhteista, joissa rikos on tehty sekä rikoksen tekoaika ja -paikka.

Kauttakuljetusta koskeva pyyntö voidaan lähettää oikeusministeriölle millä tahansa sellaisella tavalla, josta voidaan esittää kirjallinen todiste. Oikeusministeriö antaa päätöksensä tiedoksi samaa menettelyä noudattaen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa käräjäoikeudelle tällä lailla muutettavan lain 24 §:n nojalla toimitettuihin pyyntöihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 4 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta,

muutetaan 2 §, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 4 kohta, 7 §, 18 §:n 3 momentti ja 50 §:n 2 momentti sekä

lisätään 5 §:ään uusi 3 a kohta ja uusi 2 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

2 §

Luovuttaminen kaksoisrangaistavuutta tutkimatta

Luovuttamiseen suostutaan, jos pyynnön perusteena olevasta teosta pyynnön esittäneen Pohjoismaan lain mukaan voidaan tuomita vapausrangaistus taikka jos luovutettavaksi pyydetty on tuomittu vapausrangaistukseen, joka on täytäntöönpanokelpoinen pyynnön esittäneessä Pohjoismaassa.

4 §

Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta tulee kieltäytyä myös, jos vakavasti sairaana olevan henkilön osalta on olemassa painavia ja todellisia perusteita sille, että luovuttaminen saattaa tämän henkilön todelliseen vaaraan siitä, että hänen odotettu elinaikansa lyhenee merkittävästi tai hänen terveydentilansa heikkenee nopeasti, merkittävästi ja peruuttamattomasti, ja käytettävissä olevien tietojen perusteella tätä vaaraa ei voida estää kohtuullisessa ajassa, eikä sitä voida poistaa siirtämällä täytäntöönpanoa 44 §:n nojalla. Jos tarkoitettu vaara voidaan sitä vastoin estää kohtuullisessa ajassa, uudesta luovuttamispäivästä on sovittava pyynnön esittäneen oikeusviranomaisen kanssa.

5 §

Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos:

3 a) pyynnön perusteena oleva teko katsotaan rikoslain 1 luvun mukaan tehdyksi kokonaan tai osittain Suomessa taikka suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa eikä teko tai sitä vastaava teko ole Suomessa rangaistava;

4) pyyntö koskee vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa ja luovutettavaksi pyydetty on Suomen kansalainen taikka on asunut vakinaisesti tai oleskellut Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta ja pyytää saada suorittaa vapausrangaistuksen Suomessa;

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kieltäytymisen edellytyksenä on lisäksi, että sen voidaan katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka **olevan** muusta erityisestä syystä **perusteltua**. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon oleskelun keston lisäksi muun ohella erityisesti oleskelun luonne ja edellytykset sekä perhe-, kieli-, kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja muut siteet, joita hänellä on Suomeen. Jos edellä mainittujen siteiden voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan erityisen merkittävät, luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, vaikka vakinainen asuminen tai oleskelu Suomessa on kestänyt alle viisi vuotta. Vapausrangaistus on pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

7 §

Luovutettavan palauttamista koskeva ehto

Päätettäessä luovuttaa Suomen kansalainen taikka Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta vakinaisesti asunut tai oleskellut syytetoimenpiteitä varten luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa, että hänet välittömästi tuomion tultua lainvoimaiseksi palautetaan Suomeen suorittamaan mahdollisesti tuomittua vapausrangaistusta, jos luovutettavaksi pyydetty luovuttamisasian käsittelyn yhteydessä on pyytänyt saada suorittaa rangaistuksen Suomessa.

Ehdon asettamisen edellytyksenä on lisäksi, että 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 2 momentissa säädetty luovuttamisesta kieltäytymisen edellytykset täyttyvät.

18 §

Luovutettavaksi pyydetylle tehtävät ilmoitukset ja tiedustelut

Suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja, johon on tehtävä merkinnät tehdyistä toimenpiteistä ja jossa on ilmoitettava saatu selvitys. Poliisilla on oikeus saamansa selvityksen tueksi tarkistaa luovutettavaksi pyydetyn maassaoleskelun pituutta ja laillisuutta koskevat tiedot ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä. Keskusrikospoliisi toimittaa pöytäkirjan ja muut asiakirjat toimivaltaiselle syyttäjälle.

50 §

Edellytykset pyynnön esittämiselle

Kiinniottamista ja luovuttamista Suomeen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää, jos pyynnön perusteena olevasta teosta on annettu tuomio, joka on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa, ja tuomittu seuraamus on vankeusrangaistus .

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa käräjäoikeudelle tällä lailla muutettavan lain 21 §:n nojalla toimitettuihin pyyntöihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2025 vp

Helsingissä 21.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Eva Biaudet r
jäsen Pekka Aittakumpu ps
jäsen Elisa Gebhard sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Aleks Jäntti kok
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Mika Riipi kesk
jäsen Joakim Vigelius ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto